

УДК 37.091.33-028.23:811.521(045)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/69-2-42>

Юлія МАЛАХОВА,
orcid.org/0000-0003-4083-810X
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри східних мов
Державного закладу «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»
(Полтава, Україна) juliamalah@163.com

ВІДЕО ЯК ЗАСІБ МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ, ЩО ВИВЧАЮТЬ ЯПОНСЬКУ МОВУ

У статті розглянуто відео, як засіб мотивації здобувачів освіти, що вивчають японську мову. Визначено, що використання відео на заняття японської мови сприяє формуванню та розвитку комунікативної компетенції здобувачів освіти, підвищує мотивацію вивчення мови. Подано аналіз відеофрагмента та послідовність навчальних дій на занятті, а також прийоми роботи з відеоматеріалами. Проаналізовано характерні особливості роботи з відеоматеріалом на заняттях. Використання відеороликів на заняттях підвищує якість навчання, інтерес до процесу, служить як джерело отримання знань, так і засобом їх контролю, закріплення, повторення, узагальнення. Крім того, відеоматеріали при навчанні є продуктивним засобом розвитку навичок усного мовлення і, між тим, сприяють закріпленню пройденого фонетичного, лексичного та граматичного матеріалу, а також розширенню словникового запасу здобувачів освіти. Також використання автентичних відеоматеріалів на заняттях – це дієве джерело підвищення якості навчання через яскраву наочність, виразність та інформативність зорово-слухових образів, які відтворюють ситуації спілкування та знайомлять з лінгвістичними особливостями країни мови, що вивчається. Залучення відеозаписів в процесі навчання іноземної мови сприяє розвитку мотивації мовленнєвої діяльності, тому що специфіка відеоматеріалів забезпечує спілкування з реальними предметами, які стимулюють практично справжню комунікацію. Здобувачі освіти як би стають учасниками всіх ситуацій, приймають на себе певні ролі, намагаються вирішувати реальні, життєві проблеми. При цьому, створюється ефект участі в повсякденному житті країни мови, що вивчається, що є не тільки гарним стимулом для підвищення мотивації, а й сприяє навчанню природної, повсякденної мови. Відео, крім усього іншого, може допомогти подолати культурний бар'єр при вивченні мови.

Ключові слова: використання відеоматеріалів, японська мова, ефективність навчання, комунікативна компетенція.

Yuliya MALAKHOVA,
orcid.org/0000-0003-4083-810X
Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Department of Oriental Languages
Taras Shevchenko Luhansk National University
(Poltava, Ukraine) juliamalah@163.com

VIDEOS AS A TOOL TO MOTIVATE LEARNERS LEARNING THE JAPANESE LANGUAGE

The article is devoted to the general consideration of the ways of using video materials as motivating Japanese language learners. It was determined that the use of videos for Japanese language classes contributes to the formation and development of the communicative competence of students, and increases the motivation to learn the language. An analysis of the video fragment and the sequence of educational actions in the class, as well as techniques for working with video materials, are provided. The characteristic features of working with video material in classes are analyzed. The use of video clips in classes increases the quality of learning, interest in the process, serves as a source of knowledge acquisition, and a means of their control, consolidation, repetition, generalization. In addition, video materials during training are a productive means of developing oral communication skills and, meanwhile, contribute to the consolidation of the phonetic, lexical and grammatical material passed, as well as to the expansion of the vocabulary of students. Also, the use of authentic video materials in classes is an effective source of improving the quality of education due to the vividness, expressiveness and informativeness of visual and auditory images that reproduce communication situations and introduce the linguistic features of the country of the language being studied. The involvement of videos in the process of learning a foreign language contributes to the development of the motivation of speech activity, because the specificity of video materials provides communication with real objects that stimulate practically real communication. Students of

education, as it were, become participants in all situations, take on certain roles, try to solve real life problems. At the same time, the effect of participation in the everyday life of the country of the language being studied is created, which is not only a good incentive for increasing motivation, but also contributes to learning a natural, everyday language. Video, among other things, can help overcome the cultural barrier in language learning.

Key words: *the usage of video materials, Japanese language, learning effectiveness, communicative competence.*

Постановка проблеми. Останнім часом помітно зростає інтерес до навчальних відеофільмів як ефективного засобу навчання іноземної мови. Специфіка відео полягає в тому, що воно дає можливість поєднати зорові та звукові образи у типових обставинах, запропонувати здобувачам освіти мовленнєву ситуацію, в якій вони за допомогою викладача можуть опинитися в ролі активних учасників комунікацій. Ефективності навчання японської мови з використанням відеоматеріалів сприяють також технічні можливості відео, які дозволяють зупиняти та повторювати дію. Не слід, однак, забувати, що учні звикли до пасивного перегляду телевізійних програм. Тому при всіх можливостях відео центральною фігурою на занятті залишається викладач, який повинен організувати активне сприйняття фільму та наступну комунікативну діяльність здобувачів освіти.

При підготовці заняття з використанням відео викладачеві слід уважно переглянути фільм і вибрати певний лексико-граматичний матеріал, який підлягає засвоєнню, а також розробити завдання для мовної і мовленнєвої практики здобувачів освіти. З розвитком комунікативного підходу до вивчення іноземної мови змінилася не тільки організація процесу навчання. Процес навчання реалізується згідно з цим спілкуванням, завдяки моделюванню основних закономірностей мовленнєвого спілкування. Постійний розвиток науки і техніки спонукає до модернізації процесу навчання, тим самим, вимагаючи від освітніх установ впровадження сучасних технологій, яке присутності іншомовного оточення стає необхідним.

Аналіз досліджень. Проблемою використання аудіо і відео технологій у навчальному процесі займалися такі дослідники: Ю. Верисокін, Н. Беленюк, М. Бранді, О. Мудрик, Н. Пшенянікова, І. Ставицька, Д. Хаймз, А. Холлідей, Т. Яхунув та інші. Використання відеоматеріалів на заняттях японської мови не було предметом дослідження, чим і пояснюється актуальність даної статті.

Дослідниця Н. Пшенянікова акцентує увагу, що однією з навчальних задач, яку можна вирішувати за допомогою відео, є повторення лексики і розширення словникового запасу (Пшенянікова, 2012). Як зазначає О. Мудрик: «Відеофільми та відеофрагменти використовуються з метою інтенсифікації навчального процесу та надання

йому максимальної комунікативної спрямованості. Відео пов'язує заняття із реальним світом та показує мову в дії. За короткий проміжок часу, відведений на перегляд відеофрагменту можна отримати великий обсяг інформації відразу з двох каналів: зорового та слухового, що допомагає краще запам'ятати мовні структури, розширити словниковий запас та стимулює розвиток мовних навичок і навичок аудіювання (Мудрик, 2022: 88). І. Ставицька пропонує застосовувати різноманітні мультимедіа в навчальному процесі (Ставицька, 2017). Усі дослідники в своїх працях зазначають, що використання відеоматеріалів сприяє підвищенню мотивації вивчення іноземної мови та є невичерпним джерелом навчального матеріалу.

Мета статті – висвітлити вплив відео, як засіб мотивації здобувачів освіти, що вивчають японську мову.

Виклад основного матеріалу. Діяльність кожної людини пов'язана з великою кількістю психологічних факторів. Психологи стверджують, що саме використання відео матеріалів у навчальному процесі значно покращує кінцеві результати навчання, мотивують учнів до комунікативної діяльності. Беручи до уваги зацікавленість учнів засобами масової інформації, які є для них найбільш видовищними і здатними викликати інтерес і підтримувати увагу досить тривалий час, психологічно обґрунтуємо доцільність використання відео навчальних посібників. Використовуючи фрагменти відеозаписів, ми спонукаємо до дії зорові і слухові центри людини, які в свою чергу, впливають на процес засвоєння і запам'ятовування матеріалу. Використання відео використовуються ще як засіб гармонізації взаємин у групі. Така гармонізація забезпечує збереження їх емоційного сприйняття навчальної дійсності і реагування на цю дійсність, забезпечує створення оптимального психологічного клімату для навчання і отримання найкращих результатів. Відеоматеріали роблять урок цікавим для всіх, підвищують рівень мотивації вивчення японської мови.

Експерти Ради Європи вважають, що на відміну від телебачення та кінофільмів, які також необхідно використовувати для вивчення мови, відео метод має декілька переваг. Якщо продукція телебачення сприймається швидше як програми, які замінюють викладача, ніж як джерела, які можуть бути використані для взаємодії між викла-

дачем і учнем, то нова відео технологія дозволяє використовувати записи з зупинками або вибірково; поділ двох каналів (аудіо і відео) і використання стоп-кадру дозволяє проводити дискусію по відео зображенню. Здобувачі освіти можна запропонувати після перегляду відео уривка без звукового супроводу спробувати визначити, де відбувається дія і про що йде мова. Мовлення фрагмент відеофільму, який використовується для навчання лексики є джерелом іншомовної лінгвістичної та екстралінгвістичної інформації, дає загальну характеристику відеоряду, конкретизує деякі деталі. Як відомо, слово доповнює зображення, підсилює, деталізує його, керує процесом перегляду фільму. Словесний ряд має всю ту інформацію, яка не може бути відображена зоровим рядом.

Зоровий ряд, що відображає природну ситуацію, показує середовище, обставини дії, органічно пов'язаним з темою, може формувати у учнів певні додаткові асоціації, допомагає зрозу-

а, і, у, е – охайо:

ка, кі, ку, ке – коннічіва

генки ні айсацу шітемійо:

охайо: годзаімасу

онака пеко пеко – ітадакімасу

онака іппай – гочісосама

гэнки ні гакко: – іттекімасу

томодачі іппай – коннічіва

сюкудай васурете – гоменнасай

кешігому каріте – арігато:

мата асобоне – сайо: нара

учі ні цуйтара – тадаіма

папа но омукае – окаерінасай

оміяге моратте – арігато:

ашіта мо асободзо – оясумінасай

а, и, у, е – охайо:

ка, кі, ку, ке – конбанва

генкі ні айсацу – таношії не¹

Залежно від характеру відеоматеріалу та навчальної мети визначається певна послідовність навчальних дій, а також специфічні для відео прийоми роботи. Найбільш типовим для сучасної методики навчання іноземної мови з використанням відео слід вважати трьохетапний етап розподіл навчальних дій (Мудрик, 2022: 89). підготовчий етап передбачає загальне ознайомлення з відеофрагментом та виконання вправ, спрямованих на розуміння послідовності дій та причинно-наслідкових зв'язків. Для того щоб підготувати здобувачів освіти до активного сприйняття

міти залежність, яка існує між мовою, мовленням і ситуацією завдяки безпосередньому чуттєвому сприйняттю. Крім того, зоровий ряд відео-матеріалів різноманітний і може поєднувати в собі жанрові і виразні можливості наукового, хронікально-документального та мультиплікаційного кіно, що створює додаткову мотивацію на заняттях з японської мови. Синтез слухової і зорової наочності забезпечує лінгвістичну і екстралінгвістичну основи, що є важливою умовою для оволодіння японською мовою. Фрагменти відео, які мають ідентичність зорового і звукового рядів, є матеріалом для вправ, що готують учнів до аудіювання тексту, формують здогадку про значення незнайомих слів за контекстом.

Зупинимось докладніше на можливостях використання відео у процесі навчання японської мови на прикладі використання відеоролика з мережі YouTube «Japanese lesson song – Aisatsu no uta» あいさつのうた (5).

а, і, у, е – охайо:

ка, кі, ку, ке – коннічіва

genki ni aisatsu shitemiyo:

asa okitara– ohayo: gazaimasu

onaka peko peko –itadakimasu

onaka ippai – gochiso:sama

genki ni gakko: ittekimasu

tomotachi ippai – konnichiwa

shukudai wasurete – gomennasai

keshigomu karite – arigato:

mata asubone – sayo:nara

uchi ni tsuitara – tadaima

para no omukae – okaerinasai

omiyage moratte – arigato:

ashita mo osobuzo – oyasuminasai

а, і, у, е – охайо:

ка, кі, ку, ке – конбанва

genki ni aisatsu – tanoshii ne

фільму, доцільно запропонувати декілька завдань щодо місця дії та дійових осіб. Слід також запропонувати здобувачам освіти завдання, які спрямовують увагу на розуміння основного змісту відеоролика. Значно полегшить розуміння відеоматеріалу текст пісні записаний транскрипцією ромаджі або системою передачі японських слів засобами української мови, яка запропонована викладачами Київського національного університету імені Тараса Шевченка, що є більш продуктивним на початковому етапі вивчення (див. текст пісні «Japanese lesson song – Aisatsu no uta»).

На підготовчому етапі повідомляється назва відео і пропонується вгадати його зміст, передбачити можливий хід подій тощо. Зняття мовних

¹ Текст пісні передається згідно української транскрипції, яка запропонована викладачами японської мови Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

труднощів і труднощів розуміння змісту відеоматеріалу сприятиме попередній перегляд словника і фраз з відеоролика з прикладами їх вживання у реченнях, взятих з відеоролика, а також аналіз граматичних структур. Здобувачам освіти передається короткий зміст фільму до його перегляду, викладач звертає увагу на питання, що стосуються змісту, на які необхідно відповісти пізніше, завдання, пов'язані з подальшим переказом змісту, завдання на визначення послідовності і поведінки персонажів тощо. Після перегляду фільму викладач перевіряє виконання вказаних завдань.

Другий етап (перегляд) передбачає перегляд фільму допомогою стоп-кадру з метою залучення уваги здобувачів освіти до відібраних мовних одиниць, вживання яких коментується викладачем та систематизується в процесі виконання комунікативних вправ.

Тут у пригоді стануть запитання типу: «Що ми говоримо, коли забули зробити домашнє завдання, коли прокидаємося вранці, коли сідаємо за стіл і т. д.?» тобто відпрацьовуються по черзі слова мовного етикету, які зустрічаються у відео. Далі здобувачам освіти можна запропонувати відпрацювати цей лексико-граматичний матеріал у парах в аналогічних ситуаціях після фонетичної обробки відібраних мовних одиниць. Так само зі здобувачами освіти можна скласти конкорданс.²

Після виконання вправ мовні явища, що підлягають систематизації записуються на дошці і в зошитах здобувачів освіти для подальшого опрацювання вдома та в лінгафонному кабінеті.

На після демонстраційному етапі основним завданням є стимулювання активної комунікативної діяльності учнів на основі ситуації відео з використанням опрацьованого мовного матеріалу. Перед третім переглядом відеоролика здобувачам освіти запропоновані завдання – простежити відмінності в поведінці дійових осіб, соціально-культурні особливості ситуацій Японії в порівнянні з аналогічними ситуаціями в своїй країні. Для ефективного засвоєння фраз японського мовленнєвого етикету, використовуємо пояснення, коли вони вимовляються в Японії. Наприклад, японці не приходять або не повертаються додому мовчки. Це вважається непристойним. Згідно мовного етикету якщо розмова відбувається вдома, зазвичай говорять *いってきます* «я пішов (пішла)». Коли ми повертаємося додому кажуть *ただいま* «ось і я» (немає відповідного українського еквівалента). Слід також звернути увагу, що в Японії

утвердилися і неухильно дотримуються складні процедури поведінки за столом. Перед початком трапези обов'язково треба сказати *いただきます* «з задоволенням» (мається на увазі: «прийму ваше частування»), після закінчення – *ごちそうさまでした* «дякую за смачні страви».

Після перегляду проводиться обговорення цих моментів, використовуючи текст пісні. Далі викладач демонструє відео здобувачам освіти за допомогою стоп-кадру і без звукового супроводу, здобувачі освіти по черзі проговорюють фрази мовленнєвого етикету.

Для закріплення навичок усно-мовленнєвих умінь здобувачам освіти можна запропонувати такі ефективні види діяльності, як драматизація та рольова гра. Для рольової гри вся група розбивається на пари, викладач роздає картки з репліками. Наприклад, «*あさ起きたら*», «*お腹ペコペコ*» «*おはようございます*», «*いただきます*», здобувачі освіти повинні з'єднати фрази так щоб вийшла пісня. Після цього потрібно подивитися уривок повторно, перевіряючи правильність порядку реплік. При необхідності можна робити паузи. Якщо драматизація передбачає творче відтворення змісту відео, то рольова гра стимулює здобувачів освіти до висловлювання у подібній ситуації. Робота з відеоматеріалом сприяє в основному розвитку навичок та вмінь аудіювання та говоріння.

Схема роботи з відеороликом з мережі YouTube на японській мові пісня Japanese lesson song – «Aisatsu no uta» *あいさつのうた* (тривалість 1 хв 21 сек.) (5)

1-й етап підготовчий етап

2-й етап перегляд

3-й етап післядемонстраційний етап

На підготовчому етапі завдання викладача – мотивувати всіх здобувачів освіти у групі, зняти можливі складнощі сприйняття тексту і підготувати до виконання завдань. Під час перегляду можливість зробити паузу дозволяє розбити фільм на сегменти, що допомагає визначити розуміння деталей сюжету, дає можливість проаналізувати епізод, прогнозувати подальший хід розвитку подій, поставити різні запитання: «Що ми говоримо, коли забули зробити домашнє завдання, коли прокидаємося вранці, коли сідаємо за стіл тощо». Також можлива дискусія або переказ змісту відео, його дешифрування. На 3-му етапі здобувачам освіти, якщо вони володіють навичками граматики може бути запропоновано написання домашнього твору. Для здобувачів освіти на початковому етапі навчання може бути запропонована дослідницька робота, заснована на пошуку

---

² Конкорданс – це перелік усіх вживань заданого мовного виразу (наприклад, слова) у контексті, можливо, з посиланнями на джерело.

додаткової інформації, що стосується теми відео-матеріалу. Наприклад, пошук інформації про особливості мовленнєвого етикету в Японії та підготовка презентації або доповіді.

Послідовність навчальних дій може бути змінена відповідно до частоти проведення занять, характеру відеоматеріалу та рівня мовленнєвих навичок і вмінь здобувачів освіти. Так, на старших курсах зростає кількість вправ третього етапу за рахунок вправ першого і другого етапів.

Висновки. Використання відео на заняття японської мови сприяє формуванню та розвитку комунікативної компетенції здобувачів

освіти, підвищенню мотивації вивчення мови і є невичерпним джерелом навчального матеріалу. Потенціал відео методу для комунікативного викладання мови очевидний. З усіх доступних засобів він забезпечує точне відображення дійсності, так як він використовується конкретними мовними, тісно пов'язаний з певною мовною ситуацією, а його комунікативна мета посилюється цілим рядом візуальних закодованих немовних характеристик (пози, міміка, жести). Використання відеоматеріалів в процесі навчання японської мови здатне істотно підвищити ефективність навчальної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мудрик О. В. Особливості використання інформаційних відеотехнологій під час вивчення іноземної мови. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. № 80, т. 2. С. 87–90.
2. Пшеняніківа Н. О. Використання відеофільмів на уроках англійської мови. *Науковий вісник Донбасу*. 2012. № 1 (17) <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN17/12pnoam.pdf> (дата звернення: 20.10.23)
3. Ставицька І. В. Формування іншомовної компетентності магістрантів машинобудівних спеціальностей засобами мультимедіа. *Витоки педагогічної майстерності: зб. наук. праць Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка*. 2017. Вип. 20. С. 235–239.
4. Яхунів Т. О., Верисокін Ю. І. Типологія кіноінформації та її використання для навчання лексики соціокультурним компонентом. *Іноземні мови*. 2000. № 3. С. 33–36.
5. Japanese lesson song – «Aisatsu no uta» あいさつのうた. *You Tube*: веб-сайт <http://www.youtube.com/watch?v=sdsr5iSsJiw> (дата звернення: 20.10.23)

REFERENCES

1. Mudryk O. V. (2022) Osoblyvosti vykorystannia informatsiinykh videotekhnolohii pid chas vyvchennia inozemnoi movy. [Peculiarities of using video information technologies during foreign language learning] *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*. – Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools. 80, Volume 2. 87–90. [in Ukrainian].
2. Psheniannikova N. O. (2012) Vykorystannia videofilmiv na urokakh anhliiskoi movy. [The use of video films in English lessons] *Naukovyi visnyk Donbasu*. – Scientific Bulletin of Donbas. № 1 (17). <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN17/12pnoam.pdf> (Last accessed: 20.10.23) [in Ukrainian].
3. Stavytska I. V. (2017) Formuvannia inshomovnoi kompetentnosti mahistrantiv mashynobudivnykh spetsialnosteii zasobamy multymedia. [Formation of foreign language competence of master's students of mechanical engineering specialties by means of multimedia] *Vytyky pedahohichnoi maisternosti: zb. nauk. pr. Poltavskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni V. H. Korolenka*. – Origins of pedagogical skill: coll. of science papers of Poltava National Pedagogical University named after V.G. Korolenko. 20. 235–239. [in Ukrainian].
4. Yakhunov T. O., Verysokin Yu. I. (2000) Typolohiia kinoinformatsii ta yii vykorystannia dlia navchannia leksyky sotsiokulturnym komponentom. [Typology of film information and its use for teaching vocabulary with a sociocultural component] *Inozemni movy*. – Foreign languages. 3. 33–36. [in Ukrainian].
5. Japanese lesson song – «Aisatsu no uta» あいさつのうた. *You Tube*: veb-sait <http://www.youtube.com/watch?v=sdsr5iSsJiw> (Last accessed: 20.10.23) [in Japanese].